

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ГРИГОРЕНКО Г.В. кандидат педагогічних наук

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет» м.Слов'янськ Донецької області

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. Спираючись на дані, що отримані у ході дослідження, автор розглядає шляхи формування та реалізації здоров'ятворчої діяльності у освітньо-оздоровчому середовищі навчального закладу, де повинні створюватись сприятливі умови для розвитку особистості учнівської молоді, можливості залучати її до формування здоров'ятворчої компетентності та ведення здорового способу життя.

Ключові слова: здоров'ятворча діяльність, здоровий спосіб життя, освітньо-оздоровче середовище, здоров'ятворча компетентність.

Вступ. Питання збереження здоров'я молоді та впровадження здорового способу життя, культури здоров'я, здоров'ятворчого світогляду є одними з головних у соціально-освітній політиці суспільства, яке системно закладає підґрунтя для формування особистісно-орієнтованих психічних, соматичних, духовно-ціннісних, інтелектуальних, соціальних складників компетентнісної моделі особистості учнівської молоді. Саме здоров'язбережувальний компонент системи освіти і передбачає вирішення окреслених сучасними вимогами навчально-виховних завдань, мета яких досягається шляхом впровадження особистісно-орієнтованого інтерактивного навчання та виховання.

Здоров'язбережувальна функція сучасної освіти за науковими поглядами таких вчених, як Л.Ващенко, В.Горащук, В.Григоренко, С.Омельченко повинна реалізовуватися на основі компетентнісного підходу, який є методом соціально-педагогічного моделювання результатів освіти, в структурі якого формуються соціально-життєві компетентності, професійні здібності, психосоматичне та соціальне здоров'я особистості, її здоров'ятворча компетентність [1, 2, 3, 5].

Вагомий вклад в розробку концептуальних основ особистісно-орієнтованого формування в учнівської молоді ціннісних орієнтацій до здорового способу життя, розвитку саногенного мислення, духовно-ціннісного ставлення до особистісного психосоматичного здоров'я, здоров'ятворчого світогляду та культури здоров'я особистості вніс В.Григоренко, який обґрунтував положення здоров'ятворчої діяльності людини в процесі освітньо-виховної, психомоторної, суспільно-соціальної практики, означив низку спеціальних принципів проєктивної розробки інноваційних виховних систем, здоров'язберігаючих освітніх технологій, на основі яких є можливість ефективної реалізації компетентнісного підходу до особистісно-орієнтованого формування у учнівської молоді культури здоров'я, здоров'ятворчої

компетентності, які імплантуються в духовно-ціннісну структуру їх особистості [3]. Враховуючи актуальність проблеми збереження здоров'я підростаючого покоління, ми визначили саме цей напрямок своєї наукової розвідки.

Мета дослідження полягає в розкритті теоретичних аспектів формування здорового способу життя учнівської молоді. Питання з означеної проблеми включено до складу комплексної науково-дослідної роботи державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» та плану кафедри методики викладання спортивно-педагогічних дисциплін факультету фізичного виховання. Дослідження проводились на базі загальноосвітніх навчальних закладів міста.

Методи дослідження. Для досягнення означеної мети були використані наступні методи дослідження: теоретичні – аналіз науково-педагогічної, літератури, порівняння, узагальнення; емпіричні – педагогічні спостереження, опитування, методи статистичного опрацювання отриманих даних.

Результати дослідження та їх обговорення. З огляду на наукові доробки вчених в галузі теорії та практики формування психосоматичного здоров'я, сутність поняття «здоровий спосіб життя» ми розглядали як особистісно-соціальні умови, спосіб життєдіяльності людини, які відповідають її спадковості, конкретним особливостям, що спрямовані на розвиток, збереження та удосконалення психосоматичного здоров'я, повноцінне виконання особистістю її соціально-біологічних функцій, досягнення продуктивного багатоліття. Здоровий спосіб життя людини передбачає створення та реалізацію усвідомлених нею сукупності заходів, ціннісних духовно-соматичних установок і орієнтацій, які необхідні для утворення соціальних, здоров'ярозвиваючих умов її життєдіяльності, працездатності, духовно-соматичного розвитку, суспільно-соціальної самореалізації, що формуються в процесі соціально-педагогічної діяльності освітнього навчального закладу. Спираючись на теоретично-методологічні основи, у ході нашого дослідження ми запропонували питання щодо ставлення учнів і педагогів загальноосвітніх закладів до культури здоров'я та формування здоров'ятворчої компетентності й отримали наступні дані опитування.

1. Ставлюсь з великим інтересом, вважаю культуру здоров'я людини одним із самих потужних факторів життєдіяльності: учні – 5,0%, педагоги – 6,0%.

2. Відношусь як до одного із напрямків професійної діяльності педагогів, яка не підкріплюється організаційно, матеріально-технічно, а також, фінансово: учні – 12,0 %, педагоги – 18,5 %.

3. Відношусь, як до окремих виховних і оздоровчих заходів, що декларують ціннісні орієнтації, вказують шляхи до здорового способу життя, культури здоров'я, але не утворюють умов щодо їх формування: учні – 49,0 %, педагоги – 20,5 %.

4. Ставлюсь як до громадських доручень педагогів, до виявлення особистісної ініціативи учнів, спонукального впливу батьків до здоров'язберігаючої діяльності дітей і підлітків, які не мають суттєвої соціокультурної підтримки: учні – 25,0%, педагоги – 46,0 %.

5. Відношусь негативно, бо вважаю, що формування культури здоров'я учнів

дуже складна справа, яка потребує розбудови в школі виховної системи сприяння здоров'ю школярів: учнів – 9,0 % та педагогів – 9,0 %.

Вище означені дані дозволили нам констатувати, що основною проблемою в освітньо-виховному просторі у респондентів є нерозкрита суть формування та ціннісного ставлення до психосоматичного здоров'я, культури здоров'я особистості як до життєвої, здоров'ятворчої компетентності. І, як наслідок такого стану освітньо-виховної системи, лише невелика частка респондентів характеризує цінність психосоматичного здоров'я, культури здоров'я як індивідуального інструменту ефективної життєдіяльності людини. Отже, ми можемо стверджувати, що саме освітньо-оздоровче середовище навчального закладу забезпечує формування здоров'ятворчої діяльності учнівської молоді шляхом реалізації наступних соціально-педагогічних параметрів:

- ефективна зона психофізіологічного комфорту, що включає обов'язкову реалізацію санітарно-гігієнічних та валеологічних норм і рекомендацій наукової організації праці;

- соціально-педагогічного взаємозв'язку навчального закладу з сім'ями учнівської молоді, діяльності позанавчальних та позакласних форм фізкультурно-оздоровчих заходів;

- індекс здоров'я, який розглядається як відношення кількості учнів, що не хворіли протягом року до загальної кількості учнів в класі, віковій групі, навчальному закладі;

- здоров'язберігаюча спрямованість та здоров'ярозвиваюча діяльність освітнього закладу, яка характеризується єдністю впливу медико-гігієнічних, валеолого-педагогічних, соціальних та кінезіологічних чинників і заходів цільового розвитку й збереження здоров'я;

- інтерактивний вплив соціалізуючих чинників освітньо-оздоровчого середовища навчального закладу на формування психосоматичного здоров'я, здорового способу життя, здоров'ярозвиваючої компетентності, культури здоров'я;

- педагогічний моніторинг здоров'я та здоров'ятворчої компетентності учнівської молоді і педагогів в соціально-педагогічній діяльності освітнього навчального закладу як постійно діючий процес контролю за станом психосоматичного здоров'я, рівня здоров'ятворчої компетентності, певної вікової групи, вчителів в залежності від впливу екологічних, морально-психологічних, кліматичних, матеріальних та соціальних чинників [4].

Висновки з даного дослідження. Отримані у ході дослідження результати проведеної діагностики відхилень психосоматичного та соціального здоров'я підкріплюють наш висновок стосовно того, що всі учасники навчально-виховного процесу повинні створювати максимально сприятливі умови для розвитку особистості учнівської молоді, залучати її до формування здоров'ятворчої компетентності та ведення активного та здорового способу життя.

Ми можемо констатувати, що нами встановлена недостатність методичних рекомендацій з питань формування здоров'ятворчості в діяльності освітніх

навчальних закладів, а їх розробка вимагає особливої уваги. Перспективи нових досліджень у даному напрямку ми вбачаємо у подальшій розробці практичних рекомендацій щодо шляхів формування та удосконалення інтерактивних форм фізкультурно-оздоровчої роботи, формування ціннісного ставлення до здоров'я учнівської молоді, пропаганді здорового способу життя серед різних вікових груп населення.

Список використаної літератури:

1. Ващенко Л.С. *Основи здоров'я. Теорія і практика* / Л.С.Ващенко. – К.: Генеза, 2008. – 310 с.
2. Горащук В.П. *Формування культури здоров'я школярів (Теорія і практика)* / В.П.Горащук. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 376 с.
3. Григоренко В.Г. *Зміст інтерактивних соціально-педагогічних технологій мотивованого й емоційно-збагаченого впливу на учнів у процесі формування культури здоров'я: В кн. Педагогічні технології формування в учнів культури здоров'я: теорія і практика* / В.Г.Григоренко // За ред. В.Г.Григоренка, С.О.Омельченко. – Слов'янськ: Вид-во СДПУ, 2010. – С. 59 – 111.
4. Григоренко Г. В. *Здоров'ятворча компетентність підлітків та умови її формування в соціально-педагогічній діяльності загальноосвітнього навчального закладу: монографія* / Г.В.Григоренко. – Слов'янськ: вид-во Б.І.Маторіна, 2016. – 315 с.
5. Омельченко С.О. *Педагогічні технології особистісно-орієнтованого формування у учнів загальноосвітньої школи культури здоров'я: теорія та практика: навч.посіб.* / В.Г.Григоренко, Г.В.Григоренко, С.О.Омельченко та ін.; за ред. В.Г.Григоренка, С.О.Омельченко.– Слов'янськ: Вид-во СДПУ, 2010. – 346с.